

Sygn. akt IV CSK 602/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku E.K.
przy uczestnictwie A.W.
przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w O.
o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym bez zgody uczestniczki,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 stycznia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 21 czerwca 2017 r., sygn. akt VI RCa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w O. na rzecz adwokata J.W.L. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił apelację A.W. od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 25 kwietnia 2017 r. orzekającym o umieszczeniu uczestniczki postępowania w szpitalu psychiatrycznym bez jej zgody. W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że podziela wnioski Sądu Rejonowego wysnute na podstawie przeprowadzonych dowodów w zakresie przesłanki z art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst: Dz. U. z 2017, poz. 882, dalej - „u.o.z.p.”), a mianowicie, że dotychczasowe zachowanie uczestniczki wskazuje na to, że nie przyjęcie jej do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia psychicznego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestniczkę. Wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała, że jest ona oczywiście uzasadniona. Oczywiście zasadności skargi skarżąca upatrywała w rażącym naruszeniu przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 12 i art. 29 ust. 1 pkt 1 u.o.z.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej

prima facie, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia. (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi, o której mowa wyżej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia nie odpowiadającego wymaganiom tego przepisu może jedynie wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną, określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie posiada wszystkich koniecznych elementów bądź przedstawione w nim motywy nie pozwalają na przeprowadzenie kontroli kasacyjnej zaskarżonego orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007 r. V CSK 115/07, nie publ. i cytowane tam orzeczenia). Wskazuje się, że w przypadku, gdy sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji wystarczające jest wskazanie, że sąd drugiej instancji dokonał takiej oceny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2014 r., I CSK 628/13, nie publ.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono również, że postępowanie toczące się na podstawie art. 29 u.o.z.p. zmierzające do zbadania, czy istnieje potrzeba przyjęcia do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie bez jej zgody wymaganej według art. 22 u.o.z.p., stanowi ingerencję w konstytucyjne prawo wolności i nietykalności człowieka. Konsekwencje orzeczeń wydawanych na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego uzasadniają zatem ścisłe wykładanie jej przepisów i przestrzeganie bezwzględного wymogu,

by rozstrzygnięcie wydane na jej podstawie było celowe z punktu widzenia dobra i interesu osoby, której dotyczy. Z art. 29 ust. 1 u.o.z.p. wynika, że do szpitala psychiatrycznego może być przyjęta, bez zgody wymaganej w art. 22 u.o.z.p., osoba chora psychicznie, której dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że nie przyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia psychicznego. Wyjaśniono, że pod pojęciem „znacznego pogorszenia stanu zdrowia psychicznego” należy rozumieć doprowadzenie się przez osobę chorą psychicznie, na skutek niepodjęcia leczenia, do stanu uniemożliwiającego jej funkcjonowanie w rodzinie, w miejscu zamieszkania lub w pracy. Takie rozumienie tego pojęcia pozwala ograniczyć hospitalizację przymusową tylko do tych osób, dla których jest ona niezbędna (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016 r., V CSK 295/16, nie publ., z dnia 17 września 2015 r., II CSK 627/14, nie publ., z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 126/13, nie publ., i z dnia 22 kwietnia 2010 r., V CSK 384/09, nie publ.).

Wbrew stanowisku skarżącej te zasady były w zaskarżonym orzeczeniu respektowane. Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy zaaprobował poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia, wynikające z całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego w tym z dowodu z opinii biegłego psychiatry. Ponadto szczegółowo wyjaśnił, dlaczego podzielił stanowisko Sądu Rejonowego co do zaistnienia przesłanki z art. 29 ust. 1 pkt 1 u.o.z.p., odnosząc się do podłoża zachowań uczestniczki i wyjaśniając, że brak leczenia schizofrenii nie doprowadza do remisji choroby, lecz jej pogłębienia, a uczestniczka nie leczy się, negując fakt istnienia schorzenia i ujawniając zachowania agresywne wobec członków rodziny i innych osób.

Skarżąca nie uwzględniła, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Istota zarzutów skargi, z którymi skarżąca wiąże jej oczywistą zasadność, polega właśnie na zakwestionowaniu poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, z których wynika, że skarżąca jest osobą psychicznie chorą, jej

dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że nieprzyjęcie do szpitala psychiatrycznego spowoduje znaczne pogorszenie stanu jej zdrowia, a uzasadniona jest prognoza ustąpienia doznań psychotycznych w przypadku leczenia w warunkach szpitalnych. Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika również, że jedynie w warunkach szpitala psychiatrycznego istnieje możliwość zastosowania właściwej farmakoterapii oraz innych oddziaływań terapeutycznych, które skutkować będą poprawą stanu zdrowia psychicznego skarżącej. Nie sposób również zgodzić się z tezą jakoby nie została dostatecznie wyjaśniona możliwość wdrożenia wobec uczestniczki dobrowolnego leczenia w sposób dla niej najmniej uciążliwy. Istota problemu polega przecież na tym, że skarżąca neguje swoją chorobę, nie podejmuje dobrowolnego leczenia, kwestionując nawet swoje uprzednie pobyty w szpitalu psychiatrycznym. Efektem tego stanu rzeczy jest pogłębianie choroby psychicznej, dezadaptacji społecznej, nasilenie konfliktów z otoczeniem oraz zachowań agresywnych.

Analiza wniosku, na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi zatem do oceny, iż stanowi ono konsekwencję jaskrawych błędów w zakresie stosowania prawa.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 3 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016, poz. 1714).